

Ministerstvo školstva SR, Ministerstvo financií SR

**Národný štandard
finančnej gramotnosti
verzia 1.0**

V Bratislave dňa 30.10.2008

OBSAH

1.	Úvod	1
2.	Spôsob implementácie.....	2
3.	Organizácia kompetencií	4
4.	Témy.....	4
1.	Človek vo sfére peňazí	7
2.	Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí	9
3.	Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb - príjem a práca.....	11
4.	Plánovanie a hospodárenie s peniazmi	14
5.	Úver a dlh	17
6.	Sporenie a investovanie.....	19
7.	Riadenie rizika a poistenie	21
5.	Harmonizácia s ISCED	25
6.	Medzinárodná štandardná klasifikácia vzdelávania	26

1. Úvod

Vláda Slovenskej republiky uznesením č. 447 z 2. júla 2008 schválila materiál Návrh stratégie vzdelávania vo finančnej oblasti a manažmentu osobných financií, ktorý predložil podpredseda vlády SR a minister školstva. Materiál je spracovaný v súlade s čl. 5 Programového vyhlásenia vlády SR. V časti 5.1 Výchova a vzdelávanie sa uvádza, že vláda považuje výchovu a vzdelávanie slovenskej spoločnosti za základný prostriedok jej ďalšieho rozvoja a rozhodujúcu podmienku jej úspešného adaptovania sa v integrovanom európskom priestore. Výchova a vzdelávanie sa bude rozvíjať v duchu moderných a svetových trendov, kde dominantnú úlohu zohráva štát, pričom postupuje v koordinácii so samosprávnymi krajinami, obcami a občanmi.

Súčasne uložila podpredsedovi vlády a ministrovi školstva ďalšie nadväzujúce úlohy v spolupráci s ministrom financií :

1. vypracovať v súlade s cieľmi stratégie vzdelávania vo finančnej oblasti a manažmentu osobných financií štandard finančnej gramotnosti pre jednotlivé stupne dosiahnutého vzdelania,
2. implementovať stratégiu vzdelávania vo finančnej oblasti a manažmentu osobných financií do všetkých štátnych vzdelávacích programov zapracovaním štandardu finančnej gramotnosti prostredníctvom vecne príslušných priamo riadených organizácií Ministerstva školstva SR,
3. vypracovať model ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov v oblasti rozvoja finančnej gramotnosti,
4. implementovať stratégiu vzdelávania vo finančnej oblasti a manažmentu osobných financií do vzdelávacích aktivít ďalšieho vzdelávania a informačného systému pre celoživotné poradenstvo a zaradiť štandard vzdelávania vo finančnej oblasti a manažmentu osobných financií do národnej sústavy kvalifikácií v zmysle návrhu zákona o celoživotnom vzdelávaní.

Na zabezpečenie plnenia týchto úloh minister školstva SR schválil Štatút Medzirezortnej expertnej skupiny implementácie stratégie finančného vzdelávania a manažmentu osobných financií (ďalej len Medzirezortná expertná skupina) – poradného orgánu ministra školstva SR, ktorý upravuje pôsobnosť, postavenie a zásady činnosti Medzirezortnej expertnej skupiny, zriadenej ministrom pre implementáciu finančnej gramotnosti a manažmentu osobných financií.

Medzirezortná expertná skupina je osobitným poradným orgánom ministra pri plnení úloh Ministerstva školstva Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“), vyplývajúcich z Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2006 až 2010, úloh vyplývajúcich z uznesenia vlády č. 447 z 2. júla 2008, ktoré majú medzirezortný charakter. Na 18. gremiálnej porade ministra dňa 23.10.2008 schválil minister školstva SR menovanie rezortného koordinátora implementácie Návrhu stratégie finančného vzdelávania a manažmentu osobných financií a členov medzirezortnej expertnej skupiny. Medzirezortná expertná skupina v termíne do 30.10.2008 vypracovala návrh materiálu „Národný štandard finančnej gramotnosti“ verzia 1.0 (ďalej len Národný štandard finančnej gramotnosti).

Národný štandard finančnej gramotnosti je vytvorený a bude udržiavaný Medzirezortnou expertnou skupinou, menovanou ministrom školstva SR v súlade so Štatútom. Národný štandard finančnej gramotnosti vymedzuje šírku poznatkov, zručností a skúseností v oblasti finančného vzdelávania a manažmentu osobných financií.

Absolvent strednej školy by mal byť schopný:

- nájsť, vyhodnotiť a použiť finančné informácie,
- poznať základné pravidlá riadenia vlastných financií,
- naučiť sa rozoznávať riziká v riadení vlastných financií,
- stanoviť si finančné ciele a napláňovať si ich dosiahnutie,
- rozvinúť potenciál získania vlastného príjmu a schopnosť šoriť,
- efektívne používať finančné služby,
- plniť svoje finančné záväzky,
- zveľaďovať a chrániť svoj majetok,
- porozumieť a orientovať sa v zabezpečovaní základných ľudských a ekonomických potrieb jednotlivca a rodiny,
- vedieť a byť schopný hodnotiť úspešnosť vlastnej sebarealizácie,
- inšpirovať sa príkladmi úspešných osobností,
- poznať príklady úspešných jednotlivcov v svojej plánovanej profesijnej ceste,
- poznať podmienky, vylučujúce neúspešnosť jednotlivca a rodiny,
- porozumieť základným pojmom v oblasti finančníctva a sveta peňazí,
- orientovať sa v oblasti finančných inštitúcií (NBS, komerčné banky, poisťovne a ostatné finančné inštitúcie),
- orientovať sa v problematike ochrany práv spotrebiteľa a byť schopný tieto práva uplatňovať.

Finančná gramotnosť je schopnosť využívať poznatky, zručnosti a skúsenosti na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov s cieľom zaistiť celoživotné finančné zabezpečenie seba a svojej domácnosti.

Finančná gramotnosť nie je absolútnym stavom, je to kontinuum schopností, ktoré sú podmienené premennými ako vek, rodina, kultúra či miesto bydliska. Finančná gramotnosť je označením pre stav neustáleho vývoja, ktorý umožňuje každému jednotlivcovi efektívne reagovať na nové osobné udalosti a neustále meniace sa ekonomické prostredie.

Vzhľadom na nedostatočné skúsenosti a ešte neosvojený požadovaný stupeň zodpovednosti, súčasný absolvent strednej školy nebude vykazovať rovnaký stupeň znalostí v oblasti osobných financií ako starší, finančne gramotný dospelý. Finančne gramotní absolventi stredných škôl by však mali aspoň vo všeobecnosti chápať všetky kľúčové aspekty osobných financií. Títo absolventi budú mať istotu, že budú samostatne schopní nájsť si a použiť informácie potrebné pri špecifických finančných výzvach, zoči-voči ktorým sa môžu čas od času ocitnúť. Práve v súvislosti s týmto Národný štandard finančnej gramotnosti naznačuje, akými poznatkami, zručnosťami a skúsenosťami musia pedagogickí zamestnanci a žiaci disponovať, aby mohli nepretržite rozširovať svoje vedomosti o osobných financiách podľa toho, ako sa budú meniť ich zodpovednosti a príležitosti.

2. Spôsob implementácie

Metodika implementácie kmeňového obsahu Národného štandardu finančnej gramotnosti musí obsahovať prvky výchovy a vzdelávania podľa moderných európskych trendov. Pri sprostredkovaní informácií k vyššie uvedeným témam, ktoré sú rozpracované do celkových a čiastkových kompetencií je potrebné zachovať vzťah k základnému rámcu finančnej

gramotnosti ako celospoločenskej osvety a tieto riešiť vo vzťahu:

- k fungovaniu jednotlivca a rodín v ekonomickej oblasti,
- k pochopeniu otázky bohatstva a chudoby,
- k hodnotovej orientácii k peniazom,
- k modelom zabezpečenia jednotlivca a rodín peniazmi s uvedením príkladov extrémov,
- k osobným a rodinným modelom zabezpečenia životných potrieb.

Učebné materiály a pomôcky budú obsahovať analýzu ekonomického fungovania rodín, modely fungovania ekonomicke úspešných jedincov a kopírovanie ich životnej cesty. Budú zdôrazňovať potrebu nárastu počtu ekonomicke úspešných jednotlivcov ako dôležitého prvku hospodárskeho rastu krajiny a napomáhať prepojeniu vzdelávania talentov s víziou ekonomickej úspešnosti jednotlivcov. Zabezpečia aktualizáciu orientácie v oblasti produktov na finančnom trhu a umožnia poznať základné pravidlá riadenia vlastných financií.

Predložená a každá ďalšia revidovaná a aktualizovaná verzia Národného štandardu finančnej gramotnosti poskytuje návrh programu a hodnotiaci rámec určený zriaďovateľom škôl, učiteľom, tvorcom školských vzdelávacích programov, autorom metodických materiálov. Pri každej z referenčných úrovní tohto štandardu – 1,2,3 – sú v očakávaniach opísané poznatky, zručnosti a skúsenosti, ktoré by mali byť absolventi schopní preukázať.

Medzi praktické spôsoby použitia tém a očakávaní tohto štandardu patria:

- rozsah poznatkov, aký by študenti mali zvládnuť a byť schopní prakticky využívať,
- usmernenia pre hodnotenie publikačných vzdelávacích materiálov,
- rámec pri tvorbe školských vzdelávacích programov a programov celoživotného vzdelávania,
- pomôcka pri tvorbe učebníc a metodických materiálov (pri tvorbe týchto materiálov je dôležité dodržiavať zásadu veku primeranosti žiakov).

Po zhodnotení tém tohto štandardu zaradia pedagogickí zamestnanci témy vyhovujúce potrebám žiakov v rôznych vzdelávacích podmienkach. Pedagogickí zamestnanci môžu využívať Národný štandard finančnej gramotnosti na vytvorenie nových tém v rámci učebných osnov všeobecnovzdelávacích a odborných predmetov základných a stredných škôl alebo kurzov finančnej gramotnosti v rámci finančného vzdelávania. Na pomoc v tomto úsilí Medzirezortná expertná skupina vytvorí ďalšie nasledujúce zdroje prostredníctvom Banky finančnej gramotnosti.

Banka finančnej gramotnosti

Dostupný on-line portál pomôže pedagógom, žiakom aj absolventom pri identifikácii príslušných vzdelávacích materiálov.

Banka finančnej gramotnosti tiež poskytne vzorové on-line testy s možnosťou certifikácie aktuálne prijatých foriem vyhodnocovania.

Vytvorí otvorený priestor pre diskusné fóra na aktuálne celospoločenské témy v oblasti finančnej gramotnosti a zároveň tak zabezpečí najvyšší stupeň celospoločenskej osvety v oblasti finančnej gramotnosti.

Umožní publikovanie *Otvorenej knihy finančnej gramotnosti*, ktorá bude priebežne aktualizovaná a dopĺňaná vzhľadom na vyžiadané zmeny v tomto štandarde a podľa potrieb cieľových skupín.

3. Organizácia kompetencií

Národný štandard finančnej gramotnosti popisuje minimálne požiadavky na funkčnú finančnú gramotnosť absolventov prostredníctvom osvojených kompetencií. Tieto sú usporiadané nasledovne:

Témy, Kompetencie a čiastkové kompetencie

Kompetencie sa postupne zameriavajú na minimálnu úroveň, až do momentu absolvovania strednej školy. Témy, celkové a čiastkové kompetencie opisujú vybrané poznatky, zručnosti a skúsenosti z oblastí finančnej gramotnosti. Celkovo sú Témy zoradené do siedmych vybraných kategórií finančnej gramotnosti – Človek vo sfére peňazí; Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí; Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb – príjem a práca; Plánovanie a hospodárenie s peniazmi; Úver a dlh; Sporenie a investovanie; Riadenie rizika a poistenie.

Očakávania

Očakávania opisujú, akým spôsobom by mali žiaci byť schopní aplikovať vedomosti a zručnosti pri každodenných finančných rozhodnutiach a činnostiach. Očakávania odrážajú napredovanie v získavaní poznatkov, zručností a skúseností.

Slovník základných pojmov

Zoznam definícií je koncipovaný ako pomôcka pre pochopenie Štandardu finančnej gramotnosti. Obsahuje iba výber kľúčovej terminológie. Vzhľadom na potrebu častej aktualizácie a dopĺňania základných pojmov je Slovník základných pojmov uvedený v prílohe Národného štandardu finančnej gramotnosti. Nové podnety na jeho aktualizáciu sa budú evidovať u koordinátora medzirezortnej expertnej skupiny na Ministerstve školstva SR a priebežne schvaľovať.

4. Témy

1. Človek vo sfére peňazí

Celková kompetencia

Posúdenie významu trvalých životných hodnôt, zváženie vplyvu peňazí na ich zachovávanie a na základe toho vybrať a stanoviť životných priorít a východísk zabezpečenia životných potrieb.

Čiastková kompetencia 1: Zachovať trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia.

Čiastková kompetencia 2: Pochopiť a vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňazí ako jedného z prostriedkov jej vyjadrenia.

Čiastková kompetencia 3: Osvojiť si základné etické súvislosti problematiky bohatstva, chudoby a dedenia chudoby.

Čiastková kompetencia 4: Popísať fungovanie problematiky jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti.

Čiastková kompetencia 5: Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne.

2. Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí

Celková kompetencia

Používanie spoľahlivých informácií a rozhodovacích procesov osobných financiách.

- Čiastková kompetencia 1: Prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia.
- Čiastková kompetencia 2: Nájsť a vyhodnotiť informácie z rozmanitých zdrojov.
- Čiastková kompetencia 3: Kontrolovať osobné informácie.
- Čiastková kompetencia 4: Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov.
- Čiastková kompetencia 5: Vypracovať komunikačné stratégie na diskusiu o finančných záležitostiach.
- Čiastková kompetencia 6: Vedieť stručne zhrnúť hlavné nástroje na ochranu spotrebiteľov.

3. Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb - príjem a práca

Celková kompetencia

Porozumenie a orientovanie sa v zabezpečovaní životných potrieb jednotlivca a rodiny. Vyhodnotenie vzťahu práce a osobného príjmu.

- Čiastková kompetencia 1: Poznať a harmonizovať osobné, rodinné a spoločenské potreby.
- Čiastková kompetencia 2: Porozumieť a orientovať sa v problematike zabezpečovania životných (ekonomických potrieb) jednotlivca a rodiny.
- Čiastková kompetencia 3: Zhodnotiť vzdelanostné a pracovné predpoklady z hľadiska uspokojovania životných potrieb.
- Čiastková kompetencia 4: Identifikovať zdroje osobných príjmov.
- Čiastková kompetencia 5: Orientovať sa v modeloch zabezpečenia jednotlivca a rodiny peniazmi.
- Čiastková kompetencia 6: Opísať faktory ovplyvňujúce výšku čistej mzdy.
- Čiastková kompetencia 7: Poznať základné otázky úspešnosti vo finančnej oblasti a inšpirovanie sa úspešnými osobnosťami a uplatňovanie ich postupov.

4. Plánovanie a hospodárenie s peniazmi

Celková kompetencia

Organizovanie osobných financií a používanie rozpočtu na riadenie hotovosti.

- Čiastková kompetencia 1: Vypracovať osobný finančný plán.
- Čiastková kompetencia 2: Vypracovať systém na udržiavanie a používanie finančných záznamov.
- Čiastková kompetencia 3: Popísať spôsob používania rôznych metód platenia.
- Čiastková kompetencia 4: Uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri rozhodovaní o nákupe.
- Čiastková kompetencia 5: Zvážiť príspevky na darcovstvo a filantropiu.
- Čiastková kompetencia 6: Uvedomiť si účel a dôležitosť poslednej vôle.

5. Úver a dlh

Celková kompetencia

Udržanie výhodnosti, požičiavanie za priaznivých podmienok a zvládanie dlhu.

- Čiastková kompetencia 1: Identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov.
Čiastková kompetencia 2: Vysvetliť účel informácií o úverovej schopnosti a poznať oprávnenia žiadateľa o úver v súvislosti s informáciami o úverovej schopnosti.
Čiastková kompetencia 3: Opísať spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zadĺžením alebo ako ich zvládnuť.
Čiastková kompetencia 4: Mať základné informácie o jednotlivých druhoch spotrebných úverov.

6. Sporenie a investovanie

Celková kompetencia

Aplikácia rôznych investičných stratégií, ktoré sú v súlade s osobnými cieľmi.

- Čiastková kompetencia 1: Diskutovať o tom, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite.
Čiastková kompetencia 2: Vysvetliť, akým spôsobom investovanie buduje majetok a pomáha pri plnení finančných cieľov.
Čiastková kompetencia 3: Zhodnotiť investičné alternatívy
Čiastková kompetencia 4: Opísať spôsob nákupu a predaja investícií.
Čiastková kompetencia 5: Vysvetliť vplyv daní na návratnosť investícií.
Čiastková kompetencia 6: Vysvetliť spôsob regulácie a dohľadu nad finančnými trhmi.

7. Riadenie rizika a poistenie

Celková kompetencia

Používanie primeraných stratégií riadenia rizík.

- Čiastková kompetencia 1: Pochopiť pojem riziko, vedieť identifikovať základné druhy rizík a vysvetliť základné metódy riadenia rizík.
Čiastková kompetencia 2: Zohľadniť vplyv finančných kríz na hospodárenie jednotlivca a rodiny.
Čiastková kompetencia 3: Vysvetliť systém zabezpečenia pre prípad zdravotne a sociálne nepriaznivej situácie a staroby.
Čiastková kompetencia 4: Vysvetliť rozdiel medzi verejným a súkromným (komerčným) poistením. Vymenovať povinné a nepovinné druhy verejného poistenia. Charakterizovať zdravotné poistenie a sociálne poistenie a v rámci neho nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti.
Čiastková kompetencia 5: Vysvetliť v rámci súkromného poistenia podstatu a význam poistenia majetku, zodpovednosti za spôsobené škody, úrazového a životného poistenia.

1. Človek vo sfére peňazí

Celková kompetencia:

Posúdenie významu trvalých životných hodnôt, zváženie vplyvu peňazí na ich zachovávanie a na základe toho vybratie a stanovenie životných priorit a východísk zabezpečenia životných potrieb.

- Čiastková kompetencia 1: Zachovať trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia.
- Čiastková kompetencia 2: Pochopiť a vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňazí ako jedného z prostriedkov jej vyjadrenia.
- Čiastková kompetencia 3: Osvojiť si základné etické súvislosti problematiky bohatstva, chudoby a dedenia chudoby.
- Čiastková kompetencia 4: Popísať fungovanie problematiky jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti.
- Čiastková kompetencia 5: Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne.

Čiastková kompetencia 1: Zachovať trvalé životné hodnoty a osvojiť si vzťah medzi životnými potrebami a financiami ako prostriedku ich zabezpečenia.

Očakávania, že absolvent je schopný:

Úroveň 1:

Pomenovať základné ľudské hodnoty.

Pomenovať základné ľudské potreby.

Úroveň 2:

Vysvetliť vzťah medzi zachovávaním trvalých životných hodnôt a uspokojovaním životných potrieb.

Chápať funkciu peňazí ako prostriedku na ich zabezpečenie.

Úroveň 3:

Chápať funkciu peňazí ako prostriedku harmonizácie vzťahu trvalých životných hodnôt s reálnym uspokojovaním životných potrieb.

Čiastková kompetencia 2: Pochopiť a vážiť si hodnotu ľudskej práce a peňazí ako jedného z prostriedkov jej vyjadrenia.

Očakávania, že absolvent je schopný:

Úroveň 1:

Posúdiť spôsoby, akými rodičia zabezpečujú životné potreby celej rodiny.

Vymenovať svoje vlastné skúsenosti s prácami v domácnosti.

Úroveň 2:

Opísať, čo znamená pojem ľudská práca.

Pomenovať základné charakteristiky bohatstva a chudoby vo vzťahu k peniazom.

Chápať postoj k životu ako zodpovednosť za seba a svojich blízkych.

Uvedomiť si postavenie úspešných jednotlivcov a vymenovať príklady.

Úroveň 3:

Posúdiť pojmy bohatstvo a chudoba ako výsledok schopností jednotlivca/skupiny

zabezpečiť sebe/skupine životné potreby.

Prezentovať svoj postoj k peniazom aktívnym podieľaním sa na spravovaní financií v rodine.

Posúdiť význam peňazí aj v kontexte európskeho a medzinárodného trhu.

Čiastková kompetencia 3: Osvojiť si základné etické súvislosti problematiky bohatstva, chudoby a dedenia chudoby.

Očakávania, že absolvent je schopný:

Úroveň 1:

Opísať príklady bohatstva a chudoby.

Úroveň 2:

Vysvetliť vplyv bohatstva a chudoby na životné podmienky rodiny.

Úroveň 3:

Opísať príklady tzv. „dedenia chudoby“.

Vysvetliť etické súvislosti bohatstva a chudoby v rodinnom a celospoločenskom kontexte.

Čiastková kompetencia 4: Popísať fungovanie problematiky jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti.

Očakávania, že absolvent je schopný:

Úroveň 1:

Vedieť stručne popísať ekonomickú sféru človeka a rodiny.

Úroveň 2:

Uviesť príklady činnosti jednotlivcov a rodín v ekonomickej oblasti.

Úroveň 3:

Poznať problematiku fungovania jednotlivca a rodiny v ekonomickej oblasti a najmä vo sfére peňazí.

Opísať problematiku efektívneho dosahovania výsledkov v ekonomickej oblasti.

Čiastková kompetencia 5: Osvojiť si, čo znamená žiť hospodárne.

Očakávania, že absolvent je schopný:

Úroveň 1:

Uviesť príklady hospodárneho zaobchádzania s osobnými vecami, hospodárneho správania sa v domácnosti.

Osvojiť si potrebu hospodárneho zaobchádzania s pomôckami a predmetmi v škole aj mimo nej.

Úroveň 2:

Poznať hodnotu vecí ako výsledku práce.

Vedieť samostatne určiť približnú výšku finančného vyjadrenia hodnoty vecí a na základe toho prijímať nákupné rozhodnutia.

Vedieť vyhodnotiť vplyv reklamy na spotrebu.

Úroveň 3:

Poznať nominálne a úžitkové hodnoty tovarov a služieb vo vzťahu k využívaniu alternatívnych riešení.

Zaujať kritický postoj k informáciám poskytovaným reklamou.

2. Finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí

Celková kompetencia

Používanie spoľahlivých informácií a rozhodovacích procesov osobných financiách.

- Čiastková kompetencia 1: Prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia.
Čiastková kompetencia 2: Nájsť a vyhodnotiť informácie z rôznych zdrojov.
Čiastková kompetencia 3: Kontrolovať osobné informácie.
Čiastková kompetencia 4: Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov.
Čiastková kompetencia 5: Vypracovať komunikačné stratégie na diskusiu o finančných záležitostiach.
Čiastková kompetencia 6: Vedieť stručne zhrnúť hlavné nástroje na ochranu spotrebiteľov.

Čiastková kompetencia 1: Prevziať zodpovednosť za osobné finančné rozhodnutia.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

- Uviesť príklady finančných rozhodnutí a ich možných dôsledkov.
Uviesť príklady, ako byť finančne zodpovedným mladým človekom.

Úroveň 2:

- Popísať spôsoby, ako byť finančne zodpovedným dospelým človekom.
Uviesť príklady prínosov finančnej zodpovednosti a strát spôsobených finančnou nezodpovednosťou.
Inšpirovať sa príkladmi úspešných osobností.
Uviesť príklady úspešných jednotlivcov na svojej plánovanej profesijnej ceste.

Úroveň 3:

- Vysvetliť, ako jednotlivci preukazujú zodpovednosť za finančnú prosperitu počas života.
Analyzovať, ako sa finančná zodpovednosť líši u jednotlivcov bez záväzkov a so záväzkami k závislým osobám.
Vysvetliť etický rozmer rôznych rozhodnutí, týkajúcich sa osobných financií.
Inšpirovať sa príkladmi úspešných osobností.
Zdokumentovať príklady úspešných jednotlivcov na svojej plánovanej profesijnej ceste.

Čiastková kompetencia 2: Nájsť a vyhodnotiť informácie z rôznych zdrojov.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

- Uviesť príklady, prečo sa oplatí jednotlivcovi byť dobre finančne informovaný.
Opísať zdroje finančných informácií.

Úroveň 2:

- Analyzovať a vyhodnotiť reklamné tvrdenia.
Uviesť internetové a tlačové zdroje informácií o produktoch a vymenovať silné a slabé stránky každého z nich.

Úroveň 3:

- Určiť, či sú finančné informácie objektívne, presné a aktuálne.

Odhaliť bežné typy spotrebiteľských podvodov, včítane on-line podvodov.
Identifikovať relevantné finančné informácie potrebné na prijatie rozhodnutia.
Vymenovať kritéria, ktoré je potrebné zvážiť pri výbere odborníka na finančné plánovanie/poradenstvo a právneho/daňového poradcu.
Poznať základnú problematiku rozvoja osobnej finančnej gramotnosti.

Čiastková kompetencia 3: Kontrolovať osobné údaje a informácie.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Opísať, ktoré druhy osobných informácií by nemali byť odhalené tretím osobám.
Opísať možné dôsledky takéhoto odhalenia.

Úroveň 2:

Vymenovať kroky, ktoré môže jednotlivec podniknúť na ochranu svojich osobných údajov.
Opísať problémy, ktoré sa môžu objaviť v prípade, že sa človek stane obeťou krádeže osobných údajov.
Uviesť spôsoby, ktorými zloději môžu získať osobné údaje a informácie.

Úroveň 3:

Uviesť osoby/subjekty, ktoré sú oprávnené získať osobné identifikačné údaje (rodné číslo, číslo OP, číslo zdravotného poistenia, ...) ako aj údaje o účtoch (číslo platobnej karty s autorizačným kódom, čísla účtov, limity účtov, disponibilné zostatky na účtoch,...).
Odporúčať kroky, ktoré by obeť krádeže osobných údajov mala podniknúť na opätovné získanie osobnej bezpečnosti.

Čiastková kompetencia 4: Prijímať finančné rozhodnutia zvažovaním alternatív a dôsledkov.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Zoradiť osobné želania/potreby podľa ich dôležitosti.
Stanoviť si merateľné krátkodobé finančné ciele.
Vymedziť jednotlivé kroky pomocou zhodnotenia alternatív.
Používať rozhodovanie pri krátkodobých cieľoch.

Úroveň 2:

Zoradiť osobné finančné ciele podľa ich priority.
Stanoviť si merateľné krátkodobé a strednodobé finančné ciele.
Použiť finančnú alebo internetovú kalkulačku na stanovenie nákladov na dosiahnutie strednodobého cieľa.
Zhodnotiť výsledky finančného rozhodnutia.
Používať zodpovedné rozhodovanie pri strednodobých cieľoch.

Úroveň 3:

Stanoviť si merateľné krátko, stredne a dlhodobé finančné ciele.
Použiť finančnú alebo internetovú kalkulačku na stanovenie nákladov na dosiahnutie dlhodobého cieľa.
Používať zodpovedné rozhodovanie pri dlhodobých cieľoch.

Analyzovať, akým spôsobom inflácia ovplyvňuje finančné rozhodnutia.
Analyzovať, akým spôsobom dane ovplyvňujú finančné rozhodnutia.
Uviesť príklady, ako dnes prijaté rozhodnutie môže ovplyvniť budúce príležitosti.

Čiastková kompetencia 5: Vypracovať komunikačné stratégie na diskusiu o finančných záležitostiach.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Uviesť príklady míňania peňazí u detí predchádzajúcich generácií.
Porozprávať o hodnotách a postojoch predchádzajúcich generácií na základe ich osobných príbehov o peniazoch.

Úroveň 2:

Vysvetliť, ako komunikácia o finančne významných záležitostiach môže pomôcť predchádzať konfliktom.
Identifikovať rozdiely medzi hodnotami a postojmi k peniazom u rovesníkov.

Úroveň 3:

Vysvetliť význam komunikácie o finančných povinnostiach (spoločných aj samostatných) ešte pred založením spoločnej domácnosti.
Uviesť príklady zmlúv medzi jednotlivcami a podnikateľskými subjektmi.
Identifikovať základné povinnosti každej zo zmluvných strán.

Čiastková kompetencia 6: Vedieť stručne zhrnúť hlavné princípy ochrany spotrebiteľov.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Vysvetliť podmienky na vrátenie výrobkov v miestnych obchodoch.

Úroveň 2:

Vyhľadať si príslušný orgán na ochranu spotrebiteľov v mieste pobytu.
Uviesť príklady klamlivých alebo zavádzajúcich obchodných praktík, ktoré zakazuje zákon o ochrane spotrebiteľa.
Vysvetliť kroky pri riešení reklamácie podanej zákazníkom.

Úroveň 3:

Preskúmať internetové a tlačové zdroje aktuálnych informácií týkajúce sa práv spotrebiteľov.
Napísať sťažnosť na základe porušenia zákona o ochrane spotrebiteľa.

3. Zabezpečenie peňazí pre uspokojovanie životných potrieb - príjem a práca

Celková kompetencia

Porozumenie a orientovanie sa v zabezpečovaní životných potrieb jednotlivca a rodiny. Vyhodnotenie vzťahu práce a osobného príjmu.

Čiastková kompetencia 1: Poznať a harmonizovať osobné, rodinné a spoločenské

- potreby.
- Čiastková kompetencia 2: Porozumieť a orientovať sa v problematike zabezpečovania životných (ekonomických) potrieb jednotlivca a rodiny.
- Čiastková kompetencia 3: Zhodnotiť vzdelanostné a pracovné predpoklady z hľadiska uspokojovania životných potrieb.
- Čiastková kompetencia 4: Identifikovať zdroje osobných príjmov.
- Čiastková kompetencia 5: Orientovať sa v modeloch zabezpečenia jednotlivca a rodiny peniazmi.
- Čiastková kompetencia 6: Opísať faktory ovplyvňujúce výšku čistej mzdy.
- Čiastková kompetencia 7: Poznať základné otázky úspešnosti vo finančnej oblasti a inšpirovanie sa úspešnými osobnosťami a uplatňovanie ich postupov.

Čiastková kompetencia 1: Poznať a harmonizovať osobné, rodinné a spoločenské potreby.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Pomenovať osobné, rodinné a spoločenské potreby.

Úroveň 2:

Vysvetliť vzájomné vzťahy medzi životnými potrebami jednotlivca a rodiny.

Úroveň 3:

Posúdiť meniace sa životné udalosti a situácie jednotlivca.

Uviesť príklady vzájomných súvislostí a protichodností medzi osobnými, rodinnými a spoločenskými potrebami.

Čiastková kompetencia 2: Porozumieť a orientovať sa v problematike zabezpečovania životných (ekonomických) potrieb jednotlivca a rodiny.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Opísať príklady základných životných potrieb.

Úroveň 2:

Vysvetliť základné súvislosti zabezpečenia životných potrieb jednotlivca a rodiny.

Úroveň 3:

Vysvetliť delenie životných potrieb, vysvetliť súvis životných potrieb k otázke bohatstva a chudoby.

Uviesť príklady efektívneho zabezpečenia životných potrieb.

Čiastková kompetencia 3: Zhodnotiť vzdelanostné a pracovné predpoklady z hľadiska uspokojovania životných potrieb.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Opísať, čo je povolanie a zamestnanie.

Úroveň 2:

Uviesť príklady, ako záujmy, poznatky a schopnosti jednotlivca môžu ovplyvniť výber povolania.

Uviesť príklady, ako vzdelanie alebo praktické zručnosti môžu ovplyvniť príjem počas života.

Identifikovať internetové a tlačové zdroje informácií o pracovných miestach, kariére a podnikaní.

Porovnať osobné zručnosti a záujmy s rozličnými kariérnymi možnosťami.

Úroveň 3:

Analyzovať, ako môžu hospodárske, spoločenské, kultúrne a politické podmienky ovplyvniť kariérne možnosti.

Identifikovať kariérne ciele a pripraviť plán a časový rozvrh pre ich dosiahnutie, vrátane požiadaviek na vzdelanie a odbornú prípravu, náklady a možné zadĺženie.

Opísať nároky na vzdelanie a praktické zručnosti, príjmový potenciál a základné povinnosti pre najmenej dve zamestnania, o ktoré sa zaujíma.

Opísať riziká, náklady a prínosy v prípade samostatného podnikania.

Čiastková kompetencia 4: Identifikovať zdroje osobných príjmov.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Opísať svoju predstavu, čo sú to osobné príjmy človeka.

Úroveň 2:

Vysvetliť pojem mzda.

Uviesť príklady zdrojov príjmu iných než mzda (dar, provízia a zisk).

Úroveň 3:

Definovať pojmy dar, nájom, úrok, dividenda, kapitálový výnos, prepitné, provízia a zisk.

Vysvetliť vplyv inflácie na príjem.

Použiť kalkulačku na výpočet očakávaného príjmu k udržaniu životnej úrovne.

Uviesť príklad štátneho príspevku.

Čiastková kompetencia 5: Orientovať sa v modeloch zabezpečenia jednotlivca a rodiny peniazmi.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Vysvetliť na jednoduchom príklade vzťah človeka a rodiny k peniazom.

Úroveň 2:

Vedieť popísať spôsob zabezpečenia peňazí vo vlastnej rodine a porovnať ho so zabezpečením v inej rodine.

Úroveň 3:

Analyzovať ekonomické modely jednotlivca a rodiny.

Vysvetliť vplyv peňazí na zabezpečenie životnej úrovne jednotlivca a rodiny.

Analyzovať model zabezpečenia peňazí vo vlastnej rodine.

Vysvetliť svoju predstavu o vlastnom spôsobe zabezpečenia peňazí.

Opísať možnosť využitia úspešných modelov.

Čiastková kompetencia 6: Opísať faktory ovplyvňujúce výšku čistej mzdy.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 2:

Definovať daň a vysvetliť rozdiel medzi daňou z pridanej hodnoty a daňou z príjmu.
Uviesť príklad spôsobov, akými štát využíva príjmy z daní.

Úroveň 3:

Vymenovať položky bežne odpočítavané z hrubej mzdy.

Uviesť príklady zamestnaneckých príspevkov a vysvetliť, prečo sú považované za druh odmeny.

Vysvetliť rozdiel medzi programami sociálneho zabezpečenia a zdravotnej starostlivosti.

Uviesť informácie do tlačiva „Daň z príjmu FO, Daň z príjmu PO“ a ostatných tlačív pre daň z príjmu.

Vyplniť „Daňové priznanie osoby vykonávajúcej slobodné povolanie“.

Posúdiť prínosy a výhody plánov sporenia sponzorovaných zamestnávateľom a ďalšie možnosti prenosu súčasného príjmu do budúcnosti.

Čiastková kompetencia 7: Poznať základné otázky úspešnosti vo finančnej oblasti, inšpirované úspešnými osobnosťami a uplatňovanie ich postupov.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Vysvetliť príklady úspešnosti a neúspešnosti človeka v živote.

Úroveň 2:

Opísať úspešnosť v ekonomickej oblasti.

Vedieť diskutovať o vzťahu morálky a peňazí.

Uviesť príklad finančne úspešného človeka vo svojom okolí.

Úroveň 3:

Analyzovať širšie súvislosti pojmu finančná úspešnosť.

Uviesť príklad úspešných jedincov v ekonomickej oblasti a ich vplyv na výšku životnej úrovne seba a svojej rodiny.

Opísať možnosť uplatňovania postupov finančne úspešných jednotlivcov a rodín.

Vedieť používať metódu modelovania a zrkadlenia.

4. Plánovanie a hospodárenie s peniazmi

Celková kompetencia

Organizovanie osobných financií a používanie rozpočtu na riadenie hotovosti.

Čiastková kompetencia 1: Vypracovať osobný finančný plán.

Čiastková kompetencia 2: Vypracovať systém na udržiavanie a používanie finančných záznamov.

Čiastková kompetencia 3: Popísať spôsob používania rôznych metód platenia.

Čiastková kompetencia 4: Uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri zodpovednom rozhodovaní o nákupe.

Čiastková kompetencia 5: Zvážiť príspevky na darcovstvo a filantropiu.

Čiastková kompetencia 6: Uvedomiť si účel a dôležitosť závetu.

Čiastková kompetencia 1: Vypracovať osobný finančný plán.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Porozprávať, aké môžu byť výdavky na domácnosť a aké môžu byť zdroje príjmov v domácnosti.

Úroveň 2:

Vypracovať denník osobných príjmov a výdavkov.

Opísať spôsob rozdelenia finančnej čiastky pripadajúcej na týždeň medzi jednotlivé finančné ciele - mýňanie, sporenie a spoluúčasť.

Diskutovať o prvkoch osobného rozpočtu, (príjmy, výdavky a úspory).

Vypočítať percentá pripadajúce na hlavné kategórie výdavkov v rámci mesačného rodinného rozpočtu.

Úroveň 3:

Vysvetliť, ako používať rozpočet na kontrolu vynakladania prostriedkov na dosahovanie finančných cieľov.

Identifikovať zmeny v osobnom finančnom správaní, ktoré prispievajú k dosiahnutiu finančnej prosperity.

Vypracovať osobný rozpočet mladého samostatne žijúceho človeka.

Analyzovať osobné a ekonomicko-spoločenské udalosti, ktoré môžu zmeniť alebo ovplyvniť osobný rozpočet.

Čiastková kompetencia 2: Vypracovať systém na udržiavanie a používanie finančných záznamov.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Vysvetliť svoju predstavu o tom, čo je majetok.

Úroveň 2:

Založiť si kartotéku informácií o produktoch v domácnosti, vrátane informácií o zárukách a ďalších finančných dokumentoch, ako sú účtovné doklady a výpisy z bankových účtov.

Úroveň 3:

Vytvoriť si kartotekový systém pre finančné záznamy v papierovej aj elektronickej forme.

Čiastková kompetencia 3: Popísať spôsob používania rôznych metód platenia.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Opísať, za čo všetko rodičia v domácnosti platia.

Úroveň 2:

Opísať rôzne typy miestnych finančných inštitúcií.

Vysvetliť, čím sa od seba líšia.

Vysvetliť, ako fungujú šeky, debetné a kreditné karty.

Diskutovať o výhodách a nevýhodách jednotlivých platobných metód.

Úroveň 3:

Porovnať charakteristiky a náklady na bežný účet a debetnú kartu ponúkané miestnymi finančnými inštitúciami.

Porovnať náklady na preplatenie šeku tretej strany v rôznych miestnych finančných

inštitúciách, vrátane šekovej inkasnej služby.

Demonštrovať zručnosti v uskutočňovaní základných finančných úloh vrátane načasovania platby z účtov, vypísania šeku, kontroly výpisu z bežného/debetného účtu a monitorovania presnosti tlačených a/alebo on-line výpisov z účtov.

Čiastková kompetencia 4: Uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri zodpovednom rozhodovaní o nákupe.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Porovnať ceny rovnakého výrobku v dvoch rôznych obchodoch.

Uplatniť zodpovedné rozhodovanie, primerané osobnému veku, pri nákupe.

Úroveň 2:

Uplatniť zodpovedné rozhodovanie, primerané osobnému veku, pri nákupe.

Vysvetliť vzťah medzi spôsobmi míňania peňazí a dosahovaním finančných cieľov.

Uviesť príklady ako vonkajšie činitele (napr. marketing alebo reklamné techniky) môžu u rozličných jedincov ovplyvniť rozhodnutie, na čo minúť peniaze.

Opísať spôsob rozhodovania pri sporení a míňaní finančných prostriedkov.

Prekontrolovať daň z pridanej hodnoty na doklade o zaplatení nákupu.

Úroveň 3:

Použiť získané kompetencie pri zodpovedných rozhodnutiach o nákupe.

Opísať používanie zodpovedného rozhodovania pri voľbe medzi alternatívnymi spotrebiteľskými krokmi.

Opísať účinok inflácie na kúpnu silu.

Čiastková kompetencia 5: Zvážiť príspevky na darcovstvo a filantropiu.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Opísať, ktoré charitatívne organizácie žiak vo svojom okolí pozná.

Úroveň 2:

Stanoviť, či je prispievanie formou darcovstva a filantropie v súlade s osobným rozpočtom.

Úroveň 3:

Vyhľadať na internete organizácie, ktoré sa venujú darcovstvu a filantropii.

Čiastková kompetencia 6: Uvedomiť si účel a dôležitosť závetu.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Uviesť predmet, ktorý zdedil niektorý z členov domácnosti.

Úroveň 2:

Zistiť vek, v ktorom môže jednotlivec spísať platný závet v danom štáte pobytu.

Opísať hlavné prvky jednoduchého závetu a zistiť obvyklé náklady v prípade, že si závet dá vypracovať.

Úroveň 3:

Identifikovať fyzické / právnické osoby, ktoré by mohli potenciálne byť dedičmi

osobného majetku.

Vysvetliť, ako zákon v štáte pobytu špecifikuje nakladanie s majetkom v prípade, že neexistuje platný závet.

5. Úver a dlh

Celková kompetencia

Udržanie výhodnosti, požičiavanie za priaznivých podmienok a zvládanie dlhu.

- Čiastková kompetencia 1: Identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov.
- Čiastková kompetencia 2: Vysvetliť účel informácií o úverovej schopnosti a poznať oprávnenia žiadateľa o úver v súvislosti s informáciami o úverovej schopnosti.
- Čiastková kompetencia 3: Opísať spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zdĺžením alebo ako ich zvládnuť.
- Čiastková kompetencia 4: Mať základné informácie o jednotlivých druhoch spotrebných úverov.

Čiastková kompetencia 1: Identifikovať náklady a prínosy jednotlivých typov úverov.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Opísať situácie, kedy si človek peniaze/ predmety nakupuje a kedy si ich požičiava.
Popísať dôsledky oboch možností.

Úroveň 2:

Vysvetliť, prečo finančné inštitúcie požičiavajú peniaze.
Vymenovať nákupy na úver, ktoré dospelí bežne robia.
Opísať výhody a nevýhody využívania úveru.
Vysvetliť, prečo je používanie kreditnej karty určitou formou pôžičky.
Vysvetliť, ako sa líšia debetné karty od kreditných kariet.

Úroveň 3:

Použiť finančnú alebo on-line kalkulačku na zistenie celkovej ceny splatenia pôžičky s odlišnými úrokovými sadzbami a odlišnou dĺžkou splácania.
Vysvetliť ako študenti, majitelia obytných nehnuteľností a majitelia komerčných nehnuteľností používajú dlh ako „investíciu“.
Porovnať náklady na pôžičku v hodnote €100, €1 000 a €10 000 prostredníctvom rozmanitých možností spotrebiteľských úverov.
Vysvetliť pojem ročná percentuálna miera nákladov (RPNM).
Definovať všetky požiadavky na poskytnutie informácií pri požiadaní o vydanie kreditnej karty.
Vyplniť bežnú žiadosť o vydanie kreditnej karty.
Vysvetliť, ako vplývajú tolerančné obdobia na kreditných kartách, metódy výpočtu úroku a poplatky na cenu úveru.
Použiť finančnú alebo on-line kalkulačku na porovnanie celkovej ceny uhradenia dlžnej čiastky na kreditnej karte.
Zistiť najefektívnejšiu možnosť kúpy auta.
Identifikovať rozličné typy študentských pôžičiek a alternatív k pôžičkám ako spôsobu financovania vysokoškolského vzdelávania.
Identifikovať rôzne druhy hypotekárnych úverov a poskytovateľov hypotekárnych

úverov.

Čiastková kompetencia 2: Vysvetliť účel informácií o úverovej schopnosti a poznať práva žiadateľa o úver v súvislosti s informáciami o úverovej schopnosti.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Opísať, aké vlastnosti by mal mať človek, ktorý si požičia obľúbenú osobnú vec iného človeka.

Opísať postup, ako si môže človek opätovne získať dôveru požičiavajúceho, ak stratil alebo poškodil požičanú osobnú vec.

Úroveň 2:

Vysvetliť hodnotu informácií o úverovej histórii pre žiadateľov a poskytovateľov úveru.

Vysvetliť, prečo je dôležité vybudovať si pozitívnu úverovú históriu.

Opísať informácie nachádzajúce sa v správe o úverovej histórii a ako dlho sa tieto uchovávajú.

Uviesť príklady dovoleného použitia správ o úverovej histórii na účely iné než je poskytnutie úveru.

Úroveň 3:

Opísať prvky úverového skóre.

Vysvetliť, ako úverové skóre ovplyvňuje bonitu a cenu úveru.

Vysvetliť činitele, ktoré zlepšujú úverové skóre.

Identifikovať organizácie, ktoré udržiavajú záznamy o spotrebiteľských úveroch.

Vysvetliť práva týkajúce sa prístupu k vlastným úverovým záznamom.

Analyzovať informácie uvedené v úverových záznamoch.

Uviesť čas, dokedy môžu byť udržiavané v úverovom zázname niektoré negatívne údaje.

Opísať, akým spôsobom je možné riešiť nepresnosti uvedené v úverovej histórii.

Diskutovať o spôsoboch, ako negatívna úverová história môže ovplyvniť finančnú budúcnosť spotrebiteľa.

Čiastková kompetencia 3: Opísať spôsoby, ako sa vyhnúť problémom so zadlžením (predĺžením) alebo ako ich zvládnuť.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Porozprávať o tom, čo môže nastať pri požičiavaní si cenných predmetov alebo peňazí.

Úroveň 2:

Vysvetliť, ako sa vyhnúť problémom pri požičiavaní si peňazí alebo predmetov vo vzťahu k ich hodnote.

Uviesť príklady legálnych a nelegálnych postupov pri vymáhaní dlhov.

Úroveň 3:

Opísať možné dôsledky nadmerného zadlženia (predĺženia).

Identifikovať možné ukazovatele nadmerného zadlženia.

Vymenovať kroky, ktoré môže spotrebiteľ prijať na zníženie alebo lepšie zvládanie nadmerného zadlženia.

Zhodnotiť rôzne dlhové poradenské služby.

Opísať účel vyhlásenia (osobného) bankrotu a jeho možné dôsledky na majetok,

zamestnanosť, cenu a dostupnosť úverov.

Napísať reklamáciu zúčtovania s uvedením problému, požiadanim o uskutočnenie konkrétnych krokov, priložením kópie relevantných dokumentov a poskytnutím kontaktných údajov.

Opísať práva dlžníkov a veriteľov, týkajúce sa zrážok zo mzdy a odňatia majetku v prípade nezaplatenia dlhu.

Čiastková kompetencia 4: Mať základné informácie o jednotlivých druhoch spotrebných úverov.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 2:

Uviesť príklady ochranných prvkov, vychádzajúcich zo zákonov o spotrebiteľských úveroch.

Úroveň 3:

Zhrnúť zákony o spotrebiteľských úveroch a ochranné prvky, ktoré zakotvujú.

Preskúmať aktuálne informácie z internetových a tlačových zdrojov, týkajúcich sa práv súvisiacich so spotrebiteľskými úvermi.

6. Sporenie a investovanie

Celková kompetencia

Aplikácia rôznych investičných stratégií, ktoré sú v súlade s osobnými cieľmi.

Čiastková kompetencia 1: Diskutovať o tom, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite.

Čiastková kompetencia 2: Vysvetliť, akým spôsobom investovanie zhodnocuje majetok a pomáha pri plnení finančných cieľov.

Čiastková kompetencia 3: Zhodnotiť investičné alternatívy.

Čiastková kompetencia 4: Opísať spôsob nákupu a predaja investícií.

Čiastková kompetencia 5: Vysvetliť vplyv daní na návratnosť investícií.

Čiastková kompetencia 6: Vysvetliť spôsob regulácie a dohľadu nad finančnými trhmi.

Čiastková kompetencia 1: Diskutovať o tom, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Opísať svoju predstavu o tom, ako človek môže sporiť.

Úroveň 2:

Uviesť príklady, ako sporenie môže zlepšiť finančnú prosperitu.

Opísať pozitívne a negatívne stránky sporenia na krátkodobé a strednodobé ciele.

Vysvetliť hodnotu a význam „núdzového fondu“.

Vysvetliť, prečo je sporenie základným predpokladom pre investovanie.

Úroveň 3:

Opísať pozitívne a negatívne stránky sporenia na krátkodobé, strednodobé a dlhodobé ciele.

Porovnať stratégie sporenia, napr. „najprv zaplať sám“ alebo použitím zrážok zo mzdy.

Definovať bohatstvo na základe osobných hodnôt, priorít a cieľov.

Čiastková kompetencia 2: Vysvetliť, akým spôsobom investovanie zhodnocuje majetok a pomáha pri plnení finančných cieľov.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Uviesť svoju predstavu o tom, čo je možné považovať za investíciu.

Úroveň 2:

Popísať hodnotu peňazí.

Vysvetliť, ako môže rásť hodnota investície.

Rozhodnúť, kedy investovať hotovosť na krátkodobé výdavky alebo na núdzové situácie.

Úroveň 3:

Porovnať náklady a výnosy zloženého úrokovania.

Vysvetliť výhody zloženej sadzby výnosov.

Stanoviť priemerné alebo odhadované náklady na štvorročné štúdium na vysokej škole, svadbu, založenie nového podniku, splátky na nové auto a dom.

Vytvoriť periodický investičný plán na akumulovanie prostriedkov na štvorročné štúdium na vysokej škole, svadbu, založenie nového podniku, splátky na nové auto a dom.

Čiastková kompetencia 3: Zhodnotiť investičné alternatívy.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Vysvetliť, prečo je dobré ukladať peniaze vo finančnej inštitúcii.

Úroveň 2:

Uviesť príklad investície, ktorá umožňuje rýchly a jednoduchý prístup k finančným prostriedkom.

Úroveň 3:

Porovnať hlavné črty úročených účtov v miestnych finančných inštitúciách.

Vysvetliť, čo sú finančné trhy/burzy.

Popísať, s čím sa obchoduje na finančných trhoch (akcie, dlhopisy, fondy, komodity a ďalšie).

Vysvetliť úlohu brokera.

Vysvetliť, ako sa z pohľadu investovania líšia akcie, dlhopisy a iné finančné nástroje.

Porovnať investovanie do jednotlivých akcií a dlhopisov s investovaním do podielových fondov akcií alebo dlhopisov.

Vysvetliť, ako inflácia ovplyvňuje výnosy z investícií (súčasná hodnota peňazí).

Vysvetliť, ako prispôbiť investovanie finančným cieľom.

Diskutovať o bežných typoch investičných rizík.

Porovnať riziká a výnosy z rôznych typov investícií.

Identifikovať vhodné typy investícií na akumulovanie prostriedkov na štvorročné štúdium na vysokej škole, svadbu, založenie nového podniku, splátky na nové auto a dom a dôchodok.

Čiastková kompetencia 4: Opísať spôsob nákupu a predaja investícií.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Vysvetliť, na čo by človek mohol minúť väčšiu sumu peňazí, ktorú si našetril v peňažnej inštitúcii.

Úroveň 2:

Opísať rôzne zdroje investičných informácií - prospekty cenných papierov, on-line zdroje a finančné publikácie.

Úroveň 3:

Analyzovať, ako hospodárske a obchodné faktory ovplyvňujú trhovú hodnotu akcií.
Porovnať investičné ciele a historické miery výnosov v dvoch prospektoch cenných papierov -podielových fondov.
Porovnať výhody a nevýhody kupovania a predávania investícií rôznymi spôsobmi.

Čiastková kompetencia 5: Vysvetliť vplyv daní na návratnosť investícií.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Vysvetliť, že za všetko sa platí daň.
Popísať, ako sa kupuje dom alebo auto pre domácnosť a aké majú s tým rodičia výdavky.

Úroveň 2:

Popísať výhody sporenia peňazí na starobu prostredníctvom dôchodkových programov a investičných sociálnych programov.

Úroveň 3:

Opísať výhody a nevýhody poskytované prostredníctvom dôchodkového sporenia cez doplnkové dôchodkové spoločnosti (DDS).

Čiastková kompetencia 6: Vysvetliť spôsob regulácie a dohľadu nad finančnými trhmi.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Vysvetliť, prečo je potrebné vytvárať prostredie dôvery a bezpečia pri používaní peňazí v rámci denného nakupovania, ale aj ich šetrenia.
Porozprávať o tom, ako predchádzať stratám a znehodnoteniu vecí a peňazí.

Úroveň 2:

Vysvetliť, ako ochrana vkladov chráni investorov.

Úroveň 3:

Vysvetliť, ako európske a štátne regulačné orgány ochraňujú investorov.

7. Riadenie rizika a poistenie

Celková kompetencia

Používanie primeraných stratégií riadenia rizík.

Čiastková kompetencia 1: Pochopiť pojem riziko, vedieť identifikovať základné druhy rizík a vysvetliť základné metódy riadenia rizík.

Čiastková kompetencia 2: Zohľadniť vplyv finančných kríz na hospodárenie jednotlivca a rodiny.

- Čiastková kompetencia 3: Vysvetliť systém zabezpečenia pre prípad zdravotne a sociálne nepriaznivej situácie a staroby.
- Čiastková kompetencia 4: Vysvetliť rozdiel medzi verejným a súkromným (komerčným) poistením. Vymenovať povinné a nepovinné druhy verejného poistenia. Charakterizovať zdravotné poistenie a sociálne poistenie a v rámci neho nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti.
- Čiastková kompetencia 5: Vysvetliť v rámci súkromného poistenia podstatu a význam poistenia majetku, zodpovednosti za spôsobené škody, úrazového a životného poistenia.

Čiastková kompetencia 1: Pochopiť pojem riziko, vedieť identifikovať základné druhy rizík a vysvetliť základné metódy riadenia rizík.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 2:

Uviesť príklady rizík, ktorým môžu čeliť jednotlivci a domácnosti.

Popísať spôsoby, akými by sa dali znížiť rôzne druhy rizík alebo ako by sa im dalo úplne vyhnúť.

Diskutovať o vzťahu medzi rizikom a poistením.

Úroveň 3:

Diskutovať o vzťahu medzi rizikom a hrozbou.

Uviesť príklady, ako ľudia zvládajú riziká.

Vysvetliť, akým spôsobom sa dá poistiť pred rizikom alebo hrozbou.

Uviesť okolnosti, kedy je takéto poistenie vhodným riešením.

Určiť aktivity, ktoré môžu (ne)priamo ohrozovať mladých ľudí.

Diskutovať o poistení proti jednotlivým typom rizík, špecifických pre mladých ľudí.

Čiastková kompetencia 2: Zohľadniť vplyv finančných kríz na hospodárenie jednotlivca a rodiny.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Opísať na jednoduchých príkladoch existenciu vonkajších vplyvov na človeka.

Úroveň 2:

Vedieť vysvetliť existenciu vplyvov ekonomickej krízy na jednotlivca a rodinu.

Úroveň 3:

Vedieť vysvetliť zákonitosti vzniku krízových stavov v ekonomike a vysvetliť potrebu prijímania opatrení na elimináciu dopadov.

Čiastková kompetencia 3: Vysvetliť systém zabezpečenia pre prípad zdravotne a sociálne nepriaznivej situácie a staroby.

Očakávaná, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Vedieť uviesť na príkladoch význam starých rodičov v rodine. Pochopiť význam ich dôstojného postavenia, vyjadreného zdravím a sociálnou istotou.

Úroveň 2:

Vysvetliť na životných cykloch rodiny potrebu jej zabezpečenia prostredníctvom úspor v banke, verejného poistenia a potrebou životného poistenia.

Úroveň 3:

Vysvetliť význam a podstatu ústavných práv a garancií súvisiacich s ochranou zdravia a s hmotným zabezpečením v starobe a pri neschopnosti na prácu.

Vysvetliť verejnoprávne a súkromnoprávne otázky zabezpečenia pre prípad zdravotne a sociálne nepriaznivej situácie a staroby.

Čiastková kompetencia 4: Vysvetliť rozdiel medzi verejným a súkromným (komerčným) poistením. Vymenovať povinné a nepovinné druhy verejného poistenia. Charakterizovať zdravotné poistenie a sociálne poistenie a v rámci neho nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 1:

Vysvetliť, prečo sa ľudia potrebujú poistiť a na jednoduchých príkladoch názorne ukázať, ako poistenie funguje .

Úroveň 2:

Vysvetliť základný účel verejného poistenia, stručne charakterizovať zdravotné poistenie, sociálne poistenie a v rámci neho predovšetkým nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie a poistenie v nezamestnanosti.

Úroveň 3:

Opísať podstatu a základy legislatívnej úpravy verejného poistenia.

Charakterizovať podstatu a základy legislatívnej úpravy zdravotného poistenia a sociálneho poistenia a v rámci neho nemocenského poistenia, dôchodkového poistenia, úrazového poistenia, garančného poistenia a poistenia v nezamestnanosti.

Vysvetliť účel povinného dôchodkového poistenia, dávkovo definovaného a financovaného priebežne, ktoré vykonáva verejnoprávna Sociálna poisťovňa – 1. pilier. Vysvetliť účel povinného starobného dôchodkového sporenia, príspevkovo definovaného a financovaného prostredníctvom kapitalizácie, ktoré vykonávajú od 1.1.2005 DSS – 2. pilier.

Vysvetliť účel dobrovoľného doplnkového dôchodkového sporenia, príspevkovo definovaného a financovaného zamestnávateľom a zamestnancom, ktoré je daňovo zvýhodnené a ktoré vykonávajú DDS od roku 1996 – 3. pilier.

Čiastková kompetencia 5: Vysvetliť v rámci súkromného poistenia podstatu a význam poistenia majetku, zodpovednosti za spôsobené škody, úrazového a životného poistenia.

Očakávania, že žiak je schopný:

Úroveň 2:

Vymenovať cennosti, ktoré sa bežne nachádzajú v domácnostiach.

Opísať, akým spôsobom môžu byť tieto cenné predmety a majetkové hodnoty ohrozené alebo stratené.

Opísať spôsoby ochrany cenných predmetov a majetkových hodnôt.

Stručne charakterizovať oblasti, kde je človek vystavený možnosti úrazu.

Vysvetliť podstatu a význam poistenia: majetku, osôb, zodpovednosti za spôsobené škody, úrazového a životného poistenia.

Úroveň 3:

Charakterizovať podstatu a základy legislatívnej úpravy poistenia majetku, osôb, zodpovednosti za spôsobené škody, úrazového a životného poistenia.

Uviesť druhy poistenia, ktoré by sa mohli vzťahovať na náhodné poškodenie majetku inej osoby.

Vysvetliť rozdiel medzi poistením bytu, resp. domu a poistením jeho zariadenia.

Vysvetliť výhody poistenia nájomníka a vlastníka obytnej nehnuteľnosti a porovnať poisťky odlišných poisťovní.

Uviesť príklady, na ktoré sa vzťahuje typické poistenie nájomníka a vlastníka obytnej nehnuteľnosti.

Rozoznať jednotlivé hlavné typy poistenia motorových vozidiel.

Uviesť príklady, na ktoré sa vzťahuje havarijné poistenie vozidla a povinné zmluvné poistenie vozidla.

Identifikovať skutočnosti, ktoré ovplyvňujú cenu poistenia vozidiel a bývania.

Vymenovať činitele, ktoré môžu zvýšiť alebo znížiť poistné, vysvetliť pojmy bonus a malus.

5. Harmonizácia s ISCED

Harmonizácia štandardu finančnej gramotnosti sa realizuje v súlade s medzinárodnou normou pre klasifikáciu vzdelávania ISCED nasledovne:

Štandard finančnej gramotnosti	ISCED
Úroveň 1	ISCED 1
Úroveň 2	ISCED 2
Úroveň 3	ISCED 3

Tabuľka č.1: Harmonizácia Štandardu finančnej gramotnosti s ISCED

6. Medzinárodná štandardná klasifikácia vzdelávania

(ISCED – International Standard Classification of Education)

Pre Štátne vzdelávacie programy v Slovenskej republike podľa jednotlivých stupňov vzdelávania používame klasifikáciu ISCED¹ (International Standard Classification of Education), podľa ktorej sa postupuje v Európe a je akceptovaná aj inými medzinárodnými organizáciami (UNESCO, OECD).

Stupeň ISCED	V slovenskej školskej sústave
ISCED 0	Vzdelávanie prebiehajúce v materských školách
ISCED 1	1. stupeň základnej školy
ISCED 2	2. stupeň základnej školy a nižšie ročníky 5 až 8-ročných gymnázií a konzervatórií
ISCED 2A	
ISCED 2B	
ISCED 2C	
ISCED 3	Do vyššej sekundárnej úrovne sa zaraďujú štvorročné gymnáziá a vyššie ročníky 5 až 8-ročných gymnázií, stredné odborné školy a vyššie ročníky konzervatórií.
ISCED 3A	
ISCED 3B	
ISCED 3C	

¹

Upravené podľa: Skalková, J. : Obecná didaktika. Praha : Grada, 2007, s. 262-263.
Podľa originálu UNESCO. 1999. International Standard Classification of Education : ISCED-97. Paris : UNESCO, 1999. 42 s. (BPE-98/WS/1)